

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	-2 เม.ย. 2558	45	16252	3

บิตเขาแป๊ะ คำกล่าวคนล้านนา พระบัญชาการเปรียบเทียบถ้อยคำสำนวน

เมื่อนำวัวมาเทียมเกวียนนำแขกเข้าต่าง
บนคอวัวบางตัว เจ้าวัวจะสับต้อออกจากเขาแป๊ะที่
ขนานข้างลำคอเพราะไม่ยอมลากเกวียนหรืออาจไม่
พอใจอะไรสักอย่าง ด้วยอาการที่วัวมันพยศอย่าง
นี้เอง ผู้คนเรียกกันว่า บิตเขา
แป๊ะ แล้วเอามาเปรียบเทียบกับ
การกระทำของคนที่หนีหน้า หรือ
การงาน ไปด้วยโดยมีอีนังขงขอบ
คล้ายม้าพยศว่าอันเตอะเจ้า

ล่อวัวหรือเกวียน ต้อง
มีแอกต่างคอวัวเพื่อให้วัวสองตัว
ช่วยกันลากเกวียนเคลื่อนที่ไป
ตามต้องการก่อนที่วัวจะลาก
เกวียนหรือล่อวัวได้ต้องมีการฝึก

ให้วัวคุ้นชินกับแอกต่างคอและเขาแป๊ะคือ ไม้สองอัน
ขนานข้างลำคอวัวเพื่อให้คอวัวเลื่อนไหล ส่วนด้าน
ล่างมีสายคล้องคอ บางท้องถิ่นเรียกกันว่า "สายแอก
คอ" บางท้องถิ่นว่า "สายแอกอ้อม" ก็แล้วแต่ว่าจะว่า
กันไป

การฝึกวัวเมื่อครั้งแรกอาจยากลำบาก
เพราะมันคุ้นชินกับการที่ต้องแบกแอกไว้บนลำ
คอและเขาแป๊ะที่ขนานลำคลองสองข้างซ้ายและขวา

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ NORTH CLIPPING 2558/00211

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	-2 เม.ย. 2558	45	16252	3

เมื่อเจ้าของจูงเข้าแอก มันจะเดินร่น สะบัดคอหนี
บางครั้งเขาแป๊ะถึงกับหักไปหลายอัน

แต่ครั้งเมื่อการฝึกฝนวัวผ่านไปหลายๆ
วัน วัวเกิดความคุ้นชินบางตัวจะแสนรู้เพียงแต่จูงมา
เทียบมันจะเอาคอมุดเข้าล่างแอกทันที

อาการที่วัวหรือจัวไม่ยอมเข้าแอกค่อจึง
มีการนำไปเปรียบเทียบกับกรกระทำของผู้คนที่หนี
การงาน หรือหักดิบไปไกลๆจนทำให้เจ้าของงานเกิด
ความเสียหาย หรือลูกหนี้หนีเจ้าหนี้อย่างสุดชีวิต
อย่างกะทันหัน

มาวันนี้สำนวนหรือคำพังเพย "บิดเขา
แป๊ะ" อาจมีใช้อยู่บ้างตามสังคมของผู้แก่ผู้เฒ่าใน
ล้านนา แต่หากพูดกับคนรุ่นใหม่คงจะพากันงงเป็น
แน่แท้

ภาพ เขาแป๊ะเลียบแอกค่อวัว ของ
เกวียน ของแหล่งเรียนรู้พะหลูล้านนา ม.6 ต.ดอน
แก้ว อ.แม่วิม จ.ชม.

...นิคม พรหมมาเทพย์...